

καιολογηθήτε και θα κάμετε τους άλλους να γελάσουνε με σάς.

Πέσατε όλοι χαμηλά. "Όχι! Πρέπει ο άνδρας να σταθί ψηλά, χωρίς ποτέ να καταδέχεται να ρίχνει βλέμματα στα πόδια του. Πρέπει να ζήση για τη δύναμη, χωρίς ποτέ ν' αφήση μιὰ γυναίκα τόσο να καυχηθή πώς τον έκέρδισε.

Έπερασα ανέγγιχτος, κι' ύψώθηκα.

Και κάθε μιὰ φορά που την συνήντησα, έπαραιμέρισα χωρίς να την πατήσω, και χωρίς ν' αποκριθώ στα λόγια και στο βλέμμα της.

Κι' όταν σωριάσθηκε στα πόδια μου, προχώρησα πατώντάς την.

Σάν τη πλατεία τη θάλασσα ύψώθηκα που αί Νε-

ραίδες άγριεύουν και φουσκώνει άτέλειωτα από τη λύσσα κι' αγανάκτησι. Μά κι' ευεργέτησα σάν το ποτάμι, που ποτίζει με το αίμα του το βαθύ σπόρο πεύ έσπειρεν ο άνθρωπος. Κι' είμαι υπερέφανος.»

Η βροχή είχε παύσει. Βιαστικοί περνούσαν οι διαβάται κι' οι πολλοί ίσως δεν ήξεραν που πών.

Κι' οι φίλοι ήνώθηκαν μ' αυτούς. Έβιάζοντο να χωρισθούν εκεί στη καμπή του δρόμου για να τραβήξη κάθε ένας χωριστά το μονοπάτι του... Όλο ζωή εδιόβαιναν.

Κι' οι άλλοι που τους έβλεπαν έτσι άγκολιασμένους έπιθυρούσαν.

—«Τί ταιριασμένοι».

ΜΥΡΣΙΝΗ

Ο ΤΟΛΣΤΟΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ

ΙΣ τὸ εὐρὺ ἀμφιθέατρον τῆς Σορβόνης τῶν Παρισίων, ὠμίλησεν ὁ Ἀνατὼλ Φράνς περὶ τοῦ Τολστόη, κατὰ πρόσκλησιν τῆς ἐφημερίδος «Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου». Χιλιάδες προσώπων ἔσπευσαν νὰ χειροκροτήσουν τὴν ὁμίλιαν τοῦ διασήμου συγγραφέως.

Ὁ λόγος τοῦ Ἀνατὼλ Φράνς δὲν εἶνε ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους δύναται τις νὰ συνοψίσῃ· δὲν συνοψίζεται εἰς ὕμνος, διότι ὁ ρήτωρ ἐξύμνησε τὸν Τολστόη, χωρὶς ρητορικὰς ὑπερβολάς. Πρὸ παντὸς ἐξῆρε τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ Ρώσου φιλοσόφου. Θὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μᾶς ἐν τούτοις μίαν ἰδέαν τῆς ὁμιλίας του, δημοσιεύοντες ὀλίγας περικοπὰς.

«Δὲν εἶνε δυνατόν ν' ἀξιῶσετε νὰ σὰς παρουσιάσω μελέτην ἐπὶ τοῦ Τολστόη καὶ τοῦ ἔργου του. Θὰ ὁμιλήσω μόνον ἐπὶ τινα λεπτὰ, ἐνῶ θὰ ἀπαιτοῦντο ὥραι καὶ ὥραι διὰ ν' ἀναμετρήσῃ τις τὸν μικρὸν δάκτυλον τοῦ κολοσσοῦ. Ὁ Τολστόη εἶνε μέγας ὑπογραμμὸς διὰ τοῦ ἔργου του μᾶς δεικνύει, ὅτι ἡ ὠραιότης προβάλλει τέλεια ἐκ τῆς ἐνότητος, ὡς ἡ Ἀφροδίτη ἀναδύεται ἐκ τῶν κυμάτων διὰ τοῦ βίου του μᾶς κηρύσσει τὴν εἰλικρίνειαν, τὴν δραστηριότητα, τὴν καρτερίαν, τὸν ἥρεμον καὶ διηνεχῆ ἠρωϊσμόν, καὶ μᾶς διδάσκει, ὅτι ἐπάναγκες εἶνε νὰ εἴμεθα ἰσχυροὶ διὰ νὰ μὴ εἴμεθα βίαιοι, διὰ νὰ εἴμεθα δίκαιοι, πραεῖς καὶ ἀγαθοί. Ἡ ἀδυναμία δὲν δύναται ν' ὀμείψῃ τὴν ματαιοδοξίαν, αὕτῃ δέ, κατὰ τοὺς ἄνδρας, εἶνε ἡ δικαιολογία τῶν γυναικῶν, ἐνῶ οἱ ἄνδρες θὰ ἠδύναντο συχνὰ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν ἀρχὴν ταύτην ὑπὲρ ἑαυτῶν. Διδάσκων τὴν εἰλικρίνειαν ὁ Τολστόη μᾶς προσκαλεῖ νὰ ἀντιλέξωμεν εἰς αὐτὸν ὅπου νομίζομεν ὅτι σφάλλει. Καὶ ὁ κύριος οὗτος τῆς καρδίας συμβουλευὼν τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν ὑπακοήν, τὴν αὐταπάρνησιν, ἐμπνέει τὰς εὐγενεστεράς ἐπιθυμίας καὶ τὸ ὑπεροχώτερον θάρρος. Ὅποτε μᾶς προσκαλεῖ νὰ πιστεύωμεν, νὰ ὑποφρωμεν, νὰ καρτερώμεν, ἡ ἥρωικὴ καρτερία του προσλαμβάνει τοιοῦτον χαρακτῆρα ἐνεργείας, σχεδὸν βιαιότητος θὰ ἔλεγα, ὥστε νὰ μᾶς προσκαλῇ νὰ σκεπτώμεθα, ν' ἀμφιβállωμεν, νὰ πολεμώμεν.

«Ὡ δόγματα νεκρά! Ὡ σκέψεις ζῶσά! Ἰδετέ τον

ὡς ἀναπαρέστησε τὴν μορφήν του χεῖρ φιλική! Ἰδέτε τὸ εὐρύ του μέτωπον, τὴν ὄψιν του τὴν κατατροχομένην ὑπὸ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς δόνης! Δὲν εἶνε Βίβλος· εἶνε ἄνθρωπος. Αἱ διαταραχαὶ του καὶ αἱ πλάναι του πραῦνται ἐν τῇ ἐξελίξει μιᾶς εὐρείας σκέψεως καὶ ἐν τῇ γραμμῇ μιᾶς ὑπάρξεως ὑψηλῆς. Ὁχι· ὁ δυνατὸς οὗτος καλλιτέχνης δὲν καταδικάζει, ὄχι, οὔτε τὴν τέχνην, οὔτε τὴν ἐπιστήμην. Ὡ Τολστόη, ὑψηλότερος τοῦ λόγου σου, ἐν τῇ χιονοσκεπεί πεδιάδι, ὑψηλότεραι τῶν νεφῶν, φαίνονται τὸ Ἐπικὸν πνεῦμά σου, ἡ γενναία πίστις σου, ἡ βαθεῖα καρδία σου. Ὁχι· δὲν εἶσαι ἡ ἐνσάρκωσις ἀγνοῦ τινος λυπηροῦ Θεοῦ! Εἶσαι ὁ Γκαίτε τῆς Ρωσσίας, εἶσαι ὁ ἱερὸς ποταμὸς εἰς τὸν ὁποῖον σβύνουν τὴν δίψαν τῶν οἱ λαοί. Διατὶ ὠμίλησεν περὶ τῶν σφαλμάτων σου; Οὐδέποτε μᾶς ἠπάτησες, μᾶς εἶπες πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, ἀφοῦ ἐξύψωσες τὴν πραότητα, καὶ ἀφοῦ ἡ ὠραιότης εἶνε ἡ μόνῃ ἀλήθεια τὴν ὁποίαν δύναται νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος, ἡ μόνῃ ἥτις ἐπικοινωνεῖ πιστῶς μετὰ τὸ πνεῦμά του καὶ τὰς αἰσθησεις του. Ὁχι! Ὁ Τολστόη δὲν καταδικάζει τὴν τέχνην. Ὁ,τι δῆποτε καὶ ἂν ἐσκέφθῃ ἢ εἴπε; μακρὰν τοῦ νὰ τὴν καταδικάξῃ, τὴν ἐξαίρει καὶ τὴν μεγαλύνει. Ἀκόμη καὶ ὅταν τὴν ἀπαρνεῖται, τὴν προσεπικυροῖ. Ματαίως προσπαθεῖ τις ν' ἀπεκδυθῇ αὐτῇ; ἡ τέχνη ἐνυπάρχει ἐν ἑαυτῇ, ἐνυπάρχει εἰς πᾶν νεῦρον τῆς σαρκὸς του, εἰς πᾶσαν σταγόνα τοῦ αἱματός του. Ὡ κύριοι, ἡ τέχνη εἶνε τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ γόητρον τοῦ ἀνθρώπου! Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε ὠραῖος, οὔτε μέγας, οὔδε ἀγαθὸς παρὰ διὰ τοῦ ἔργου, τοῦ πνεύματος καὶ τῶν χειρῶν του, διὰ τῆς Ἀθηνᾶς, ἥτις, γεννηθεῖσα εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του (ἀφοῦ Ζεὺς εἶνε αὐτός) φυτεύει τὴν ἐλαίαν, κατεργάζεται τὸ μέταλλον, καὶ εἶνε γεωμέτρης ἢ φυσικὸς νομοθέτης, ζωγράφος ἢ ποιητής, καὶ τρομάζει τὸν βάρβαρον μετὰ τὴν λάμπιν ἣν ἀφίνει τὸ δόρυ της.

» Ἀς προσβλέπωμεν ὅλας τὰς τέχνας δι' ἑνὸς βλέμματος· αἱ μὲν προκύπτουν ἐκ τῶν δὲ ἐν διηνεκεῖ προῶδῳ. Αἱ ταπεινότεραι εἶνε αἱ ρίζαι τῶν υψηλότερων. Ὁ γέρον Μπουναρρότι εἶπε μίαν ἡμέραν ἐν μιᾷ τῶν πλατωνικῶν συνομιλιῶν του μετὰ τὴν Βιττόρια Κολόννα. «Ὁ πρῶτος ἀγρότης, ὅστις ἐχάραξε μετὰ τὸ ἄροτρον του ἓνα αὐλάκι εἰς τὸν ἀγρὸν, ἐφέυρε τὴν τέχνην τοῦ σχεδιάσματος ἀποκαλύψας τὴν γραμμὴν». Οὕτω καὶ ἐκεῖνος ὁμίλων ἀπεκάλυπτε διὰ τοῦ ἰδεαλιστικοῦ καὶ βαθέος βλέμματος τὴν μεγαλοπρεπῆ ἀρμονίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

«Όχι· ὁ Τολστόη δὲν εἶνε ἐχθρὸς τῆς τέχνης. Θὰ ἀφήσω εἰς τὸν Φρειδερίκον Πασσὺ νὰ σὰς εἴπῃ πῶς ὁ Τολστόη ὑπῆρξεν ἐχθρὸς τοῦ πολέμου καὶ τὸν ἐπολέμησεν ὀλιγώτερον ὥς νεώτερος φιλόσοφος, παρὰ ὥς χριστιανὸς τῶν πρώτων αἰώνων. Ἄν ὄντως θέλωμεν νὰ εἴμεθα εἰρηνικοὶ, ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα μεγάλοι καὶ ἰσχυροί. Ὁμιλῶ περὶ τῆς ἐθνικῆς δυνάμεως, ἥτις εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν καλῶν ὄρων τῆς πνευματικῆς καὶ ὕλικῆς ἐργασίας. Τὰ ἔθνη ἠρύσθησαν τάντοτε τὴν δυνάμειν των ἀπὸ τοῦ λαοῦ. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ καὶ ἐπιστημονικῇ δημοκρατίᾳ ἡ λαϊκὴ αὕτη δύναμις δύναται νὰ δεκαπλασιασθῇ, νὰ ἑκατονταπλασιασθῇ. Αὐριοὶν τὰ ἔθνη τὰ ὁποῖα θὰ ἀποκτήσουν τὴν μεγαλειτέραν οικονομικὴν, πνευματικὴν δυνάμειν· τὰ ἔθνη τὰ ὁποῖα θὰ πραγματοποιήσουν διὰ τοῦ βιομηχανικοῦ πνεύματός των ἀνωτέραν μορφήν πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχουν προλεταριάτον καλλιτέρα ταξινομημένον, περισσότε-

ρον ἡνωμένον, πλουσιώτερον καὶ γενναιότερον, θὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐπιβάλουν τὴν ἰσχύν των ἰδεῶν τῆς ὁμοφωνίας, τῆς εἰρήνης, τῆς παγκοσμίου ἐνώσεως.

»Ὁ πόλεμος θὰ λήξῃ ὄχι διότι εἶνε σκληρός· ἡ φύσις εἶνε ἀφ' ἑαυτῆς ἀνάσθητος καὶ σκληρά, ἡμεῖς δὲ εἴμεθα δοῦλοι τῆς. Ὁ πόλεμος θὰ λήξῃ, ὄχι διότι εἶνε ἀδίκος, ἀφοῦ οὐδὲν δεικνύει ὅτι αἱ ἰδέαι μας περὶ δικαιοσύνης καὶ καλοσύνης θὰ θριαμβεύσουν μίαν ἡμέραν· ἀλλὰ θὰ λήξῃ ὅταν θὰ λήξουν νὰ τὸν υποκινοῦν αἱ κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαὶ αἰτίαι, αἵτινες τὸν κατέστησαν δυνατόν καὶ ἀναγκαῖον· ὁ δεσποτισμὸς, ὁ βιομηχανικὸς ἀνταγωνισμὸς, ἡ καταπίεσις τῶν ἐργατικῶν τάξεων. Ἄς προσπαθοῦμεν νὰ ἐργαζώμεθα, κατὰ τὰ ἀδύνατα μέσα μας, ὅπως προετοιμάσωμεν τὴν ἐλευσιν τῶν καλλιτέρων τούτων χρόνων, διὰ τοὺς ὁποίους ὁ μέγας Τολστόη ἔσχε προαίσθημα ἀσαφὲς καὶ ὑτέροχον».

D' ANNUNZIO

ΟΛΥΣ λόγος ἤρχισε νὰ γίνεται πάλιν περὶ τοῦ Δ' Ἀννούτσιο. Ὁ ποιητὴς δὲν κατοικεῖ ἐντὸς τῶν Παρισίων. Ἐκαστὴν ἐσπέραν, ἀφοῦ διευθύνῃ μὲ νεανικὸν ζῆλον τὰς δοκιμὰς τοῦ «Ἀγίου Σεβαστιανοῦ» ἀποσύρεται εἰς τὸ ἐξοχικὸν ἐρημητήριον, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ἐξέλεξε.

Ἡ κομπὴ ἑπαυλὶς τοῦ ποιητοῦ εἶνε κατὰλληλος διὰ νὰ ἐμπνέῃ τὴν φαντασίαν. Πρὸ αὐτῆς ἐκτείνεται εἰς ἀρκετὰ μεγάλην ἀπόστασιν κομφὸν δάσος.

Τὸ δωμάτιον ἐντὸς τοῦ οὐοῦ ἐργάζεται ὁ Δ' Ἀννούτσιο μετεβλήθη εἰς ἱερὸν τῆς τέχνης. Οἱ τοῖχοι εἶνε κεκαλυμμένοι μὲ ἀναπαραστάσεις ἐργῶν ζωγραφικῆς, κάθε ἐποχῆς καὶ σχολῆς, εἰς τὰ ὁποῖα φαίνονται ὁ ὠραῖος Ἅγιος τὴν στιγμὴν ποῦ δέχεται εἰς τὸ τρυφερόν ἐφηβικόν του σῶμα τὰ βέλη τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν. Ὁ Ἅγιος παρουσιάζεται εἰς τὰς πλέον εὐγενεῖς καὶ τὰς πλέον θλιβεράς στάσεις, ἐκάστη τῶν ὁποίων δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀριστούργημα καλλιτεχνικῆς κομπότης.

Ἴσως νὰ μὴ ὑπάρχῃ μυστικιστῆς ζωγράφος τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος καὶ κλασικὸς τοῦ δεκάτου πέμπτου, ὅστις νὰ μὴν ἀπεικόνισῃ τὴν Ἀδώνειον μορφήν τοῦ Ἀγίου. Ὅλοι σχεδὸν τὸν ἀναπαριστοῦν ὡς ὑπερόχου κάλλους ἐφηβον, ὅπως ἄλλως τε τὸν θέλει καὶ ἡ παράδοσις· ὁ ποιητὴς ἐν τούτοις κατῴρωσε νὰ εὕρῃ μεσαιωνικὸν Ἅγιον Σεβαστιανὸν ὀρίμου ἡλικίας καὶ φέροντα γένειον, ἄλλον δὲ μὲ τὰ σκέλη κεκαλυμμένα τελείως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ γυμνὰ τῆς Σχολῆς τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου.

Εἰς τὰ τραπέζια καὶ τῆς ἐταζέρες, ἐν μέσῳ ἀνθέων καὶ ἀντικειμένων τέχνης, εἶνε τοποθετημένοι κατὰ σειρὰν σπάνια ἐκδόσεις τῶν Γάλλων κλασικῶν, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὁποίων ὁ ποιητὴς συνειθίζει νὰ βυθίζεται πρὶν ἀποφασίσῃ νὰ γράψῃ μερικὰς σελίδας εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Ροστὰν καὶ τοῦ Ρακίνα.

Ἐπὶ τοῦ γραφείου τοῦ ποιητοῦ, αἱ διορθώσεις τοῦ νεωτάτου τῶν ἔργων του—τὸ ὁποῖον φέρει τὸν τίτλον «Μυστήριον».

Εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ὁ ποιητὴς συνειθίζει νὰ ἀγρυπνῇ, διότι ἡ σιωπὴ τῆς νυκτὸς ἐξάπτει τὴν φαντασίαν του καὶ καθιστᾷ προσφορώτερον τὸ ἔδαφος διὰ τὸ δημιουργικόν του πνεῦμα.

Εἰς ἄλλην ἐξοχικὴν ἑπαυλιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὸ Ἀρκαδόν, μεταξὺ ἐνὸς δάσους καὶ τοῦ Ὁκεανοῦ, ὁ ποιητὴς ἠρέσκετο ν' ἀκούῃ τὴν αὐγὴν, ἔπειτα ἀπὸ ὥρας ὀλοκλήρους ἐργασίας, τὰ κτυπήματα τοῦ γαλακτοπώλου δι' ὧν οὗτος ἐξυπνοῦσε τὴν ὑπηρετίαν.

Εἰς τὸ ἐρημητήριον αὐτὸ ἐπεσκέφθη τὸν Δ' Ἀννούτσιο συμπατριώτης του δημοσιογράφος καὶ ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὴν γνώμην του περὶ ὧν γράφουν αἱ ἰταλικαὶ ἐφημερίδες διὰ τὰ χρέη τὰ ὁποῖα ἔχει συνάψῃ.

— Δὲν κινοῦν τὴν ἀγανάκτησίν σας καὶ δὲν προκαλοῦν διαμαρτυρίαν ἐκ μέρους σας αἱ ὕβρεις καὶ αἱ συκοφαντίαι τὰς ὁποίας ἀκούετε ἀπὸ τὴν πατρίδα μας τὴν παραμονὴν μιᾶς καλλιτεχνικῆς μάχης;

Ἀρκετὴν δόσιν πικρίας καὶ ἴσως καὶ ὀλίγην εἰρωνείαν ἐνείχεν ἡ ἀπάντησις τοῦ Δ' Ἀννούτσιο.

— Εἶμαι Ἰταλὸς καλλιτέχνης καὶ εἰργάσθην ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν ὀλοκλήρην διὰ νὰ πλουτίσω τὴν φιλολογίαν τῆς πατρίδος μου. Ἦδη, ὡ-